

**Bērnus un vecākus
tuvina kopīga lasīšana**

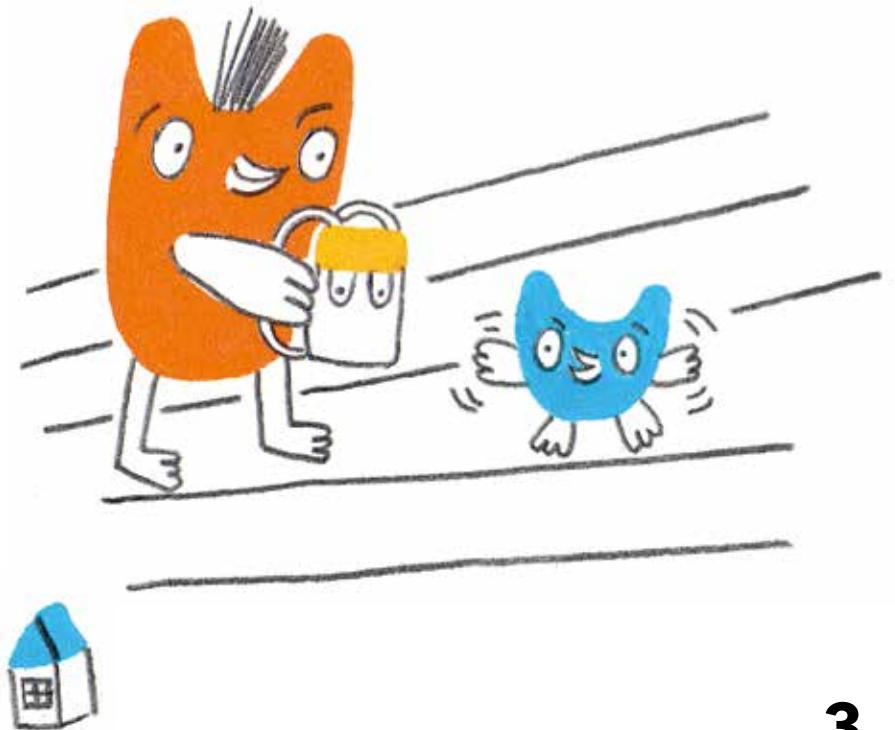

Mammas un tēti!

Paldies, ka kopā ar savu mazuli piedalāties lasīšanas veicināšanas programmā “Grāmatu starts”!

Grāmatas ir neaizstājamas ikviena bērna attīstībā. Tikai lasoša un grāmatās zināšanas guvusi jaunā paaudze veidos gudru un konkurētspējīgu nākotnes sabiedrību Latvijā.

Šis buklets iedvesmos Jūs un mazuli doties aizraujošajā grāmatu pasaulē un piedzīvot lasītprīeku. Šeit Jūs atradīsiet ceļavārdus un praktiskus ieteikumus kopīgajam lasīšanas un bibliotēkas iepazīšanas piedzīvojumam!

Lasīšanas veicināšanas programma "Grāmatu starts"

"Grāmatu starts" ir visu Latviju aptveroša lasīšanas veicināšanas programma pirmsskolas vecuma bērniem. Tā uzrunā 3–4 gadus vecus mazuļus un viņu vecākus, rada interesi par grāmatām, popularizē lasīšanu un bibliotēku kā bērniem interesantu, radošu un attīstošu vidi.

Ģimenes, kurās aug 3–4 gadus veci bērni, saņem uzaicinājumu uz bibliotēku. Ierodoties bibliotēkā, bibliotekārs iepazīstina ar bibliotēku, bērnu "stūrīti", pieejamo bērnu literatūru, izglītojošām spēlēm un citām iespējām, ko bērniem un ģimenēm piedāvā bibliotēka saturīgai laika pavadīšanai.

Katrs mazais programmas dalībnieks saņem „Grāmatu starta” komplektu: izglītojošu materiālu par lasīšanu vecākiem, lasām-grāmatiņu, mugursomiņu un mīļietīņu projekta simbola – maza, zinātkāra pūčulēna veidolā, kas atgādina par viesošanos bibliotēkā un motivē to apmeklēt turpmāk. Lielākā daļa projektā iesaistīto bibliotēku "Grāmatu starta" ietvaros organizē regulāras izglītojošas un radošas nodarbības – „Pūčulēnu skolu”.

"Grāmatu startu" izveidojis Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Bērnu literatūras centrs, tam notikt palīdz LNB Atbalsta biedrība, Latvijas pašvaldības un ziedotāji.

Lai uzzinātu vairāk un ziedotu "Grāmatu starta" norisei, apmeklējiet www.gaisma.lv.

Lasīšanas un grāmatu nozīme

Lasīšanas un grāmatu nozīme nav pārvērtēta. **Bērnībā izlasīta grāmata var atstāt “pēdas” uz visu dzīvi.** Arī mūsdienu tehnoloģiju un informācijas laikmetā grāmatas ir neaizstājamas turpmākās dzīves kvalitātes veidošanā un vispusīgā bērna attīstībā, lai veidotos harmoniska, erudīta un inteligenta personība.

Grāmatas sniedz zināšanas un neatsveramu emocionālo pieredzi. Tās attīsta bagātu cilvēka iekšējo pasauli, iztēli un radošumu. Regulāri lasot, tiek trenēta atmiņa, attīstīta fantāzija, veidojas bagāts vārdu krājums, cilvēks mācās domāt, analizēt, apgūst pieredzi un cilvēku savstarpējās attiecības.

Lasot tiek veicināta asociatīvā un loģiskā domāšana, uzmanība. Bērns mācās klausīties un izprast pasauli. Tāpat lasīšana attīsta empātiju, palīdz tikt galā ar stresu un nomierina. Starptautiskie pētījumi apstiprina, ka, regulāri lasot priekšā pirmsskolas vecumā, bērns veiksmīgāk apgūst lasītprasmi un ir sekmīgāks mācībās.

Mazā lasītāja portrets

Pirmsskolas vecuma posms bērna attīstībā ir ļoti nozīmīgs. Trīsgadnieki un četrgadnieki ir fiziski ļoti aktīvi un kustīgi, viņi kļūst aizvien patstāvīgāki un sāk apzināties savas spējas. Bērnu 3–4 gadu vecumā raksturo spēja mācīties, zinātkāre un ziņkāre. Viņiem piemīt neizsīkstoša vēlme izzināt un apgūt visu jauno. Strauji attīstās viņu valoda, runas prasme un fantāzija.

Pirmsskolas vecuma bērni jaunas prasmes un zināšanas vislabāk iemācās rotaļu veidā. Nozīmīga ir darbošanās kopā ar pieaugušo. Bērnam ir tieksme atdarināt, tāpēc vecāku uzvedība kā paraugs ir ļoti svarīga.

3–4 gados bērns savu uzmanību spēj koncentrēt aptuveni 10 minūtes.

Agrais starts jeb kad sākt?

Atcerieties – nekad nav par agru iepazīstināt bērnu ar grāmatām un sākt lasīt viņam priekšā. Taču tāpat var teikt – nekad nav par vēlu.

Ja vēlaties, lai jūsu bērns kļūst par lasītāju, iepazīstiniet viņu ar grāmatu jau agrā bērnībā. Pat ja bērns vēl nesaprot vārdu nozīmi, viņam patiks spēlēties ar grāmatām, tās šķirstīt, skatīties attēlus un klausīties jūsu balsi, kad lasāt.

Esiet piemērs!

Vecāki ir labākais piemērs, un tradīcijām ir liela loma. Ja bērns aug vidē, kur ir grāmatas, tās kļūs par daļu viņa dzīves. Ja ģimenē lasa, ja mājas bibliotēkā ir daudz grāmatu, ja vecāki iegādājas jaunas grāmatas un apmeklē bibliotēkas, visticamāk, lasīšana kļūs arī par bērna ieradumu. Priekšā lasīšana kā vakara rituāls palīdz izaugt nākamajam lasītājam un liek pamatus attiecībām ar grāmatu dzīves garumā.

Grāmatām ir jābūt bērnam pieejamām. Izveidojiet grāmatplauktu bērnistabā, kopīgi apmeklējiet grāmatu veikalus, bibliotēkas, grāmatu svētkus. Iesaistiet bērnu grāmatu izvēlē.

Māciet ar cieņu un saudzīgi izturēties pret grāmatu – neplēst, neapzīmēt, neburzīt, nemest.

Kādu grāmatu izvēlēties

Kad bērns ir mazs un pats vēl lasīt neprot, svarīgi viņam piedāvāt un lasīt priekšā grāmatas ar skaistām ilustrācijām. Attēliem ir ļoti liela nozīme mazo bērnu grāmatās. Augstas mākslinieciskās kvalitātes bilžu grāmatas ir lieliska izvēle. Bērni ļoti labi prot „lasīt“ attēlus.

Izvēloties grāmatu, pievērsiet uzmanību gan attēliem, gan tekstam. Grāmatas saturam jābūt atbilstošam bērna vecumam, tekstam – viegli uztveram, īsam un saprotamam, taču literāri kvalitatīvam. Grāmatās tekstam un attēlam ir jāsavstarpēji palīdz, lai palīdzētu mazajam klausītājam uzminēt stāstu un tā turpinājumu.

Iesaistiet bērnu grāmatu izvēlē un ļaujiet viņam izlemt, kādu grāmatu un par kādu tēmu lasīt. Būtiski atrast bērnam aktuālu un viņu uzrunājošu grāmatu. Arī pirmsskolas vecumā bērnu intereses atšķiras – kādam patīk dzīvnieki, cits vēlas lasīt par savu vienaudžu piedzīvojumiem, kāds aizraujas ar jūras tematiku. Bērniem būs interesantas arī tās grāmatas, ar kuru varoņiem, to pieredzi, ikdienas aktivitātēm un emocijām bērns var identificēties.

Neraizējieties, ja bērns bieži izvēlas lasīt vienu un to pašu grāmatu. Bērna mīļāko grāmatu varat pārlasīt atkal un atkal.

Izvēloties grāmatu, domājiet arī par to, kādas nozīmīgas un jaunas zināšanas tā bērnam var sniegt, par kādām vērtībām ar grāmatas palīdzību varat bērnam pastāstīt – par labestību, godīgumu, cieņu, atbildību, augstsirdību, drosmi.

Nenovērtējiet par zemu un pievērsiet uzmanību arī bērnu dzejas grāmatām. Mazuļiem patīk ritms un atskaņas. Viņi ātri iegaumē dzejoļus un skaitāmpantiņus.

Labs padomdevējs un vieta, kur meklēt ieteikumus bērnu grāmatu izvēlē, ir lasīšanas veicināšanas programmas „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija“ ikgadējās grāmatu kolekcijas. Gan ar aktuālo, gan iepriekšējo gadu grāmatu kolekcijām var iepazīties www.lasamkoks.lv. Lieliski palīgi bērnu grāmatu izvēlē ir bibliotekāri, grāmatnīcu pārdevēji un citas māmiņas, kuras publicē atsauksmes sociālajos tīklos un blogos.

Priekšā lasīšana jeb skaļā lasīšana

Pirmās grāmatas bērns iepazīst kopā ar vecākiem. Priekšā lasīšana ir labākais veids, kā atvērt bērnam durvis uz grāmatu pasauli, radīt interesi par lasīšanu, mācīt lasītprieku, veidot tuvību un ciešu saikni starp vecākiem un bērniem.

Neuztraucieties, ja jūsu skaļās lasīšanas prasme nav izkopta, – nav pareiza vai nepareiza veida, kā lasīt priekšā bērnam. **Ikdienas lasīšana var ilgt 10–15 minūtes. Svarīgi to darīt katru dienu vai arī pietiekami bieži, lai lasīšana kļūtu par ieradumu.**

Lasīšanai jāsaistās ar prieku un labsajūtu. Vislabāk lasiet vakarā, pirms miega. Izslēdziet televizoru un datoru, nolieciet malā mobilo telefonu, lai nekas netraucētu jums un bērnam koncentrēties lasīšanai. Izvēlieties ērtu pozu, lai mazulis var redzēt grāmatas lappuses un sekot līdzī stāstam. Ļaujiet viņam tās pāršķirt.

Pirms lasīšanas kopīgi izšķirstiet grāmatu, iepazīstiniet bērnu ar to, pastāstiet par nosaukumu, aplūkojiet attēlus un pārrunājiet tos.

Centieties lasīt ieinteresēti, emocionāli, izteiksmīgi.

Negaidiet, ka mazulis lasīšanas laikā vienmēr uzvedīsies mierīgi. Trīsgadnieki un četrgadnieki ir aktīvi un kustīgi, taču arī tad, kad viņi skrien, lec, rāpo, viņi klausās un dzird. Ar laiku jūsu bērna uzmanība kļūs noturīgāka un lasīšana viņu ieinteresēs aizvien vairāk.

Izveidojiet tradīciju kopīgi apspriest izlasīto.

Ar lasīšanu saistītas aktivitātes

Ierosmei piedāvājam pāris aktivitātes, kas varētu būt lielisks papildinājums ikdienas lasīšanas rituālam jūsu ģimenē.

Jautājumu spēle

Lai pārrunātu izlasīto, uzdodiet bērnam jautājumus, iedrošiniet viņu izteikt savas domas par grāmatas sižetu un varoņu rīcību vai iztēloties, kā konkrētā situācijā būtu rīkojies pats. Uzmanīgi uzklausiet bērna atbildes, ļaujiet viņam izteikties. Bērnodārza vecuma bērniem ir savs viedoklis un interesanti uzskati par dzīvi. Šādas sarunas palīdz veidot gan viedokli un vērtību sistēmu, gan valodas prasmes.

Ilustrējiet stāstu paši

Pēc izlasītas pasakas vai stāsta palūdziet, lai bērns uzzīmē pats savu ilustrāciju kādai grāmatas sižeta daļai.

Leļļu teātris

Izmantojot rotaļlietas, kopā ar bērnu izspēlējiet tikko izlasīto stāstu.

Saceriet stāsta turpinājumu

Kādā lasīšanas brīdī apstājieties un lūdziet bērnam pašam izdomāt stāsta turpinājumu, iztēlojoties un pafantazējot, kas varētu sekot tālāk.

Lasīšanas starts

Lai iedvesmotu bērnu sākt lasīt pašam, sadzīves situācijas un ikdienas aktivitātes pārvērtiet burtu, lasīšanas un valodas spēlēs. Ejot kopā ar bērnu pa ielu, lieciet sameklēt un nosaukt zināmos burtus vai, ja bērns jau prot lasīt, lasīt vārdus skatlogu uzrakstos, reklāmas plakātos, automašīnu numuros, ceļazīmēs, veikalu un restorānu nosaukumos.

Bibliotēka

Bibliotēkas ir vietas, kur ar grāmatu starpniecību bērns var iepazīt sevi pasaulē un pasauli sevī.

Bibliotēkas apmeklēšana un tās atmosfēra iedvesmo lasīt un rosina bērna interesi par grāmatām, īpaši, ja bibliotēkas apmeklējums kļūst regulārs. Reģistrējiet bērnu par bibliotēkas lasītāju.

Bibliotēkās var iepazīties gan ar jaunāko bērnu literatūru, gan senāk izdotām grāmatām un literatūras klasiku. Šeit grāmatas ikvienam pieejamas bez maksas, tās iespējams ņemt līdzi lasīšanai mājās. Rosiniet bērnu pašam izvēlēties grāmatas bibliotēkā.

Pat ja jūsu dzīvesvietas tuvumā nav bērnu bibliotēkas, gandrīz katrā Latvijas bibliotēkā ir bērnu literatūras plaukti un bērnu „stūrītis“ ar attīstošām un izglītojošām spēlēm. Bibliotēkas arī organizē īpaši mazajiem lasītājiem paredzētus pasākumus vai lasīšanas programmas, piemēram, „Bērnu, jauniešu un vecāku žūriju“.

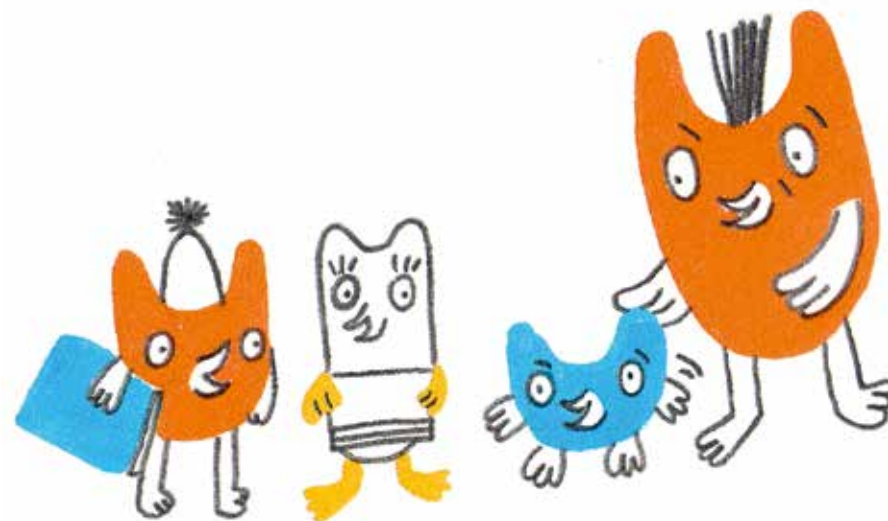
LNB Bērnu literatūras centrs

LNB Bērnu literatūras centra lasītava ir pirmsskolas vecuma bērniem un skolēniem paredzēta telpa Latvijas Nacionālās bibliotēkas 7. stāvā, kas piedāvā plašu bērnu un jauniešu literatūras klāstu, izglītojošas nodarbības un pasākumus. Šī ir lieliska vieta kvalitatīvai brīvā laika pavadīšanai. Bērnu literatūras centrs īsteno lasīšanas veicināšanas programmas visā Latvijā un latviešu diasporas centros pasaulē.

Lasītava kļuvusi par iecienītu mazo lasītāju un viņu vecāku apmeklējuma vietu. Bērni līdz 7 gadu vecumam lasītavā drīkst uzturēties pieaugušo pavadībā. Lasītāja karti izsniedz bērniem no 5 gadu vecuma.

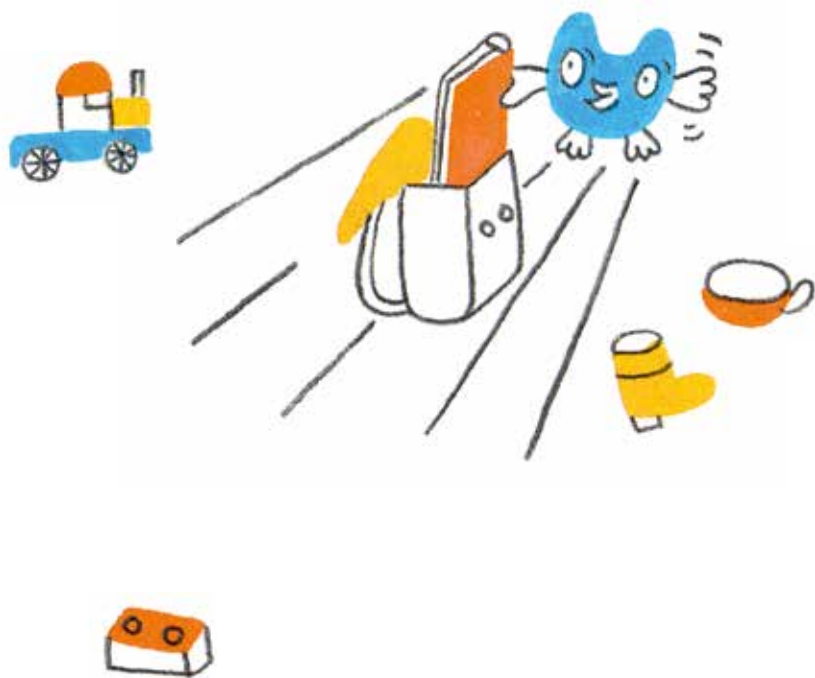
2019. gadā bērnu lasītava pilnveidota, tā kļuvusi vēl atvērtāka, mūsdienīgāka, aicinošāka. Lasītavas pārveides projekts bija LNB Atbalsta biedrības un ziedotāju dāvana lasītājiem LNB simtgadē.

Vairāk informācijas: www.lasamkoks.lv un www.lnb.lv.

LNB Bērnu literatūras centra lasītava.
Foto — Ansis Stanks

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība
Mūkusalas iela 3, Rīga, LV1048
gaisma@gaisma.lv, www.gaisma.lv

Ilustrācijas – Rūta Briede
Paldies Martai Annai Briedei par palīdzību ilustrāciju tapšanā
Dizains – Artis Briedis

Brošūra iespiesta uz papīra *Arctic Volume White* 150 un 250 g/m²

© Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrība, teksts, 2020
© Rūta Briede, ilustrācijas, 2020
© Artis Briedis, dizains, 2020
© Ansis Starks, foto, 2020

ISBN 978-9934-8985-1-8

“Grāmatu startu” īsteno:

Sadarbībā ar:

Restarts
lasīšanai

Kultūras ministrija

 ziedot.lv